Дәрбәнд

ДОСТЛУГ. ГАРДАШЛЫГ. БИРЛИК.

12+

Тәсисчи: РӘГӘМСАЛ ИНКИШАФ, ИНФОРМАСИЈА ВӘ МӘТБУАТ НАЗИРЛИЈИ

№43 (98729) 1920-чи илдән чыхыр, 19 НОЈАБР 2026-чы ил, чүмә ахшамы.

РЕСПУБЛИКА ХӘБӘРЛӘРИ

Федерал Автомобил Јоллары Администрасијасы «Гафгаз»Федерал Дөвләт Гурумунун рәһбәри Александр Лукашук илә көрүш баш тутуб

Дағыстанын јол хидмәтләри гыш мөвсүмүнә там һазырдыр. Шахта вә бузлу һава шәраитинин гаршысыны алмаг үчүн 50.000 тондан чох гум-дуз гарышығы еһтијаты топланыб вә федерал магистрал јолларда 140 әдәд ихтисаслашмыш техника јерләшдириләчәк.

Хасавјурт Дәрбәнд вә Маһачгала әтрафында долама јолларын тикинтиси дә мүзакирә олунуб. Бу лајиһәләр транзит нәглијјатыны шәһәр әразиләриндән кәнара чыхарачаг, тыхачлары азалдачаг, јол һәрәкәти тәһлүкәсизлијини артырачаг. Әминликлә демәк олар ки, бу планларын һәјата кечирилмәси Дағыстан үчүн јени нәглијјат чәрчивәси јарадачаг вә республиканын шәһәр вә рајонларынын инкишафына әлавә тәкан верәчәк. Биз конструктив әмәкдашлығы давам етдирмәк вә лајиһәләри даим нәзәрдән кечирмәк барәдә разылыға кәлдик.

Малијјә интизамы јерли һесабатлылыгдан башлајыр

Дөвләт гурумлары вә бәләдијјә рәһбәрләри илә бирликдә республика бүдчәсинин ичрасыны сүрәтләндиририк вә вәсаитләрин сәмәрәли истифадәсинә нәзарәт едирик. Сон бир һәфтә әрзиндә бу көстәричи 3,1% артыб. Дөвләт вә бәләдијјә мүштәриләри планлашдырылан һәчмин 90%-ни тәшкил едән 66,1 милјард рубл дәјәриндә мүгавиләләр имзалајыблар. Сүрәтли реаксијалары сајәсиндә өтән һәфтә мүгавилә нисбәтини 98%-дән чох артыран Дахадаев, Казбеков, Лак вә Новолак рајонларында мүсбәт тенденсијаны гејд етмәк истәрдим.

Республика бүдчәсинин хәрчләри чәми 181,3 милјард рубл тәшкил едиб. Бу мәсәлә илә бағлы илк шәнбә ичласындан сонра ичра 12,8% артыб. 5 нојабрдан 12 нојабра гәдәр ичра 1,7% артыб. Мүсбәт нүмунәләр бунлардыр: Дағыстан Республикасынын Туризм Назирлији — 91,9%, Дағыстан Республикасынын Әмәк Назирлији — 88,5% вә Дағыстан Республикасынын Балыгчылыг Комитәси — 88,3%.

Бу күн тәһсил ишчиләринин әмәк һаггынын вахтында өдәнилмәсинин тәмин едилмәсинә вә мүәллим борчларынын гаршысынын алынмасына хүсуси диггәт јетирилиб. Республика һөкүмәти әлавә 571 милјон рубл ајырмағы нәзәрдән кечирир. Хүсусилә, нојабр ајындан етибарән мүәллим һејәтинин әмәк һаггыны минимум әмәк һаггына чатдырмаг үчүн 117,3 милјон рубл ајрылмасы планлашдырылыр. Үмид едирәм ки, бу дәстәк бәләдијјәләрә тәһсил ишчиләри гаршысында өһдәликләрини вахтында вә там шәкилдә јеринә јетирмәјә имкан верәчәк. Лакин бу, јерли менечрләри дүзкүн хәрч планлашдырмасы вә малијјә интизамына көрә мәсулијјәтдән азад етмир. О, онлара 1 декабр тарихинә гәдәр артыг штат сајынын оптималлашдырылмасыны баша чатдырмагы, штат стандартларыны ујғунлашдырмагы вә сәмәрәсиз хәрчләри арадан галдырмағы тапшырды. Мүәллимләрә вахтында маашвермәк мүтләг бир өһдәликдир. Бу мәсәлә мәним шәхси мәсулијјәтим олараг галыр вә һәр бир бәләдијјә рәһбәри тәрәфиндән нәзарәтдә сахланылмалыдыр. Республика һөкүмәти лазыми малијјә дәстәји көстәрмәјә һазырдыр, лакин бу дәстәк јерли сәвијјәдә асајишин бәрпасы илә мүшајиәт олунмалыдыр.

А.Мирһәмидова

БУ НӨМРӘДӘ

Газахыстан Республикасынын Һәштәрхандакы баш консулу Канат Хасенов илә Заур Аскендеров арасында көрүш баш тутуб

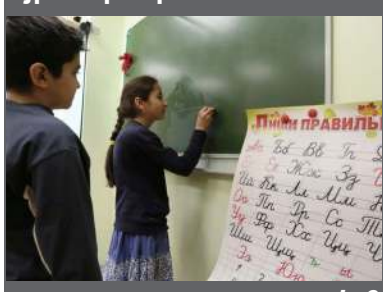
сәһ.2

Мәһәммәд Рамазанов илк БРИЧС Бејналхалг Тикинти Һәфтәсинин ачылыш мәрасиминдә иштирак едиб

сәһ.3

Сөз Көрпүсү: Дағыстанда мигрант ушаглар мәктәбләри илә ејни дилдә данышмағы нечә өјрәнирләр

сәһ.6

Мүәллимим һаггында хатирәләр

сәһ.7

ИШКҮЗАР СӘФӘР

Газахыстан Республикасынын һәштәрхандакы баш консулу Канат Хасенов илә Заур Аскендеров арасында көрүш баш тутуб

Русија илә Газахыстан арасындакы мүнасибәтләр әсл мүттәфиглик вә стратежи тәрәфдашлыгла характеризә олунур. Халгларымызы әсрләр боју давам едән ортаг тарих, сарсылмаз достлуг, мәдәни јахынлыг вә әлбәттә ки, бизи сүлһ, меһрибан гоншулуг вә әмәкдашлыг дәнизи кими бирләшдирән Хәзәр дәнизи бағлајыр.

Өлкәләримизин лидерләри – Русија Президенти Владимир Владимирович Путин вә Газахыстан Президенти Касым-Жомарт Кемелевич Токаев әмәкдашлығымыза хүсуси тәкан вә јүксәк динамика верирләр. Бу президент курсуна ујғун олараг, республикамызын рәһбәри Фјодор Вјачеславович Шукин Газахыстан тәрәфдашлары илә әлагәләрин гурулмасына, биркә игтисади лајиһәләрин вә һуманитар әлагәләрин дәстәкләнмәсинә бүјүк диггәт јетирир. Һәмчинин парламент дипломатијасынын әһәмијјәтини вурғуламаг истәрдим.

Дағыстан Халг Мәчлиси парламентләрарасы диалогда әһәмијјәтли вә мүсбәт тәчрүбә топламышдыр: биз Русијанын бир чох бөлкәләринин ганунверичилик мәчлисләри вә дост дөвләтләрдән олан һәмкарларымызла конструктив әлагәләр сахлајырыг. Биз Азәрбајчан Милли Мәчлиси илә етибарлы диалог гурмушуг вә Беларус вилајәтләринин – Минск, Гомел вә Витебск шәһәрләринин ганунверичилик органлары илә фәал шәкилдә тәрәфдашлыг әлагәләри инкишаф етдиририк. Бу тәчрүбә парламент үзвләри арасында бирбаша әлагәнин ән јахшы ганунверичилик тәчрүбәләринин даһа ефектив мүбадиләсинә, биркә тәшәббүсләрин тәшвигинә вә халглар арасында гаршылыглы анлашманын күчләндирилмәсинә имкан вердијини ачыг шәкилдә көстәрир. Биз Астана Шәһәр Шурасы вә Дағыстан Республикасы Халг Мәчлиси илә парламентләрарасы әмәкдашлыг мүгавиләси бағламаг барәдә гаршылыглы ниҝәтимизи ифадә етдик. Бу саһәләрә ганунверичилик саһәсиндә тәчрүбә мүбадиләси, јерли өзүнүидарәетмәнин инкишафы, бизнесин вә туризмин дәстәкләнмәси, тичарәт вә игтисади маршрутларын, о чүмләдән Шимал-Чәнуб бејнәлхалг дәһлизи чәрчивәсиндә кенишләндирилмәси вә регионлар арасында мәдәни, көнчләр, елм вә тәһсил әлагәләринин күчләндирилмәси даһилдир.

А.Мирһәмидова

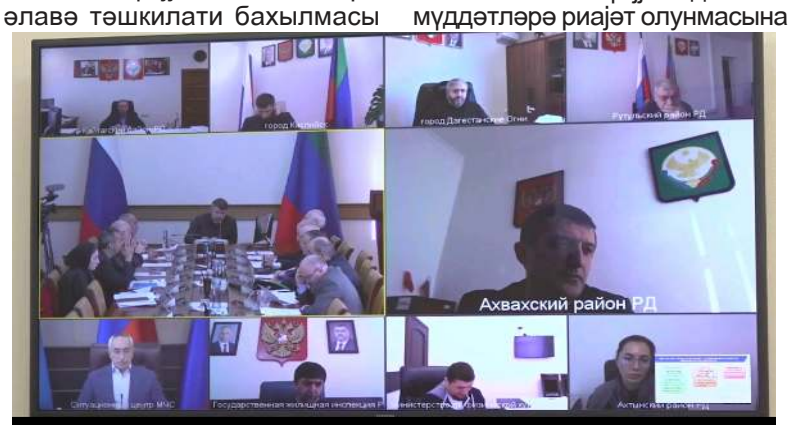
ИГТИСАДИЈЈАТ

Рамазанов рајон рәһбәрләрини көзләмә режиминдән кәнар ишләмәјә сәсләјиб

Малијјә вә игтисади көстәричиләрә даир һәфтәлик ичласда Дағыстанын Баш назири Мәһәммәд Рамазанов Ахвах, Тсунти вә Шамил рајонларынын һесабатларыны динләјиб. Ишләрин кедишатыны мүзакирә едән Баш назир бәләдијјәләр арасында әлагәләндирилмиш әмәкдашлыға еһтијач олдуғуну вурғулајыб.

Ахвах рајонунда башчынын мүавинининн изаһына әсасән бәләдијјә башчысынын хәстәлији сәбәбиндән мүәјјән мәсәләләрә әлавә тәшкилати бахылмасы тәләб олунур.

Рамазанов вурғулады ки, ишпросесләри елә тәшкил олунмалыдыр ки, рәһбәрләрдән биринин олмамасы мүәјјән едилмиш мүддәтләрә риајәт олунмасына тәсир етмәсин. «Һеч бир тапшырыг көрмүрсүнүзмү?» «Сәнә нечә ишләмәји өјрәтмәлијик? Сон тарихләр тәјин едилибми вә мәсулијјәтсизчә рајон рәһбәринин сағалмасыны көзләјирсиниз. «Сәнәдин гәбул едилмәси үчүн мүмкүн гәдәр тез, базар ертәси вә ја чәршәнбә ахшамына гәдәр»,-дејә Рамазанов рәис мүавининә тапшырыг вериб.

Малијјә хидмәтләринин тәшкили дә мүзакирә олунуб. Шамилски рајонунда 48 ишчинин һәддиндән артыг ишләдији ашкар едилиб. «Бу, там бир ојундур. Бу, бүтүн бәләдијјәләрә тәсир едир; мәсәләни һәлл един. Әкәр кимсә тәләбләрә чаваб вермирсә, мүтәхәссисләри дәјишдирин»,-дејә Мәһәммәд Рамазанов бәләдијјә рәһбәрләринә бүдчә вәсаитләринин сәмәрәли истифадәси үчүн шәхси мәсулијјәтләрини хатырладыб.

А.Мирһәмидова

Һәрби Шөһрәт Музејинин конфранс залында «Гәләбә Имласы» лајиһәсинин рекионал мәрһәләси баш тутуб

Лајиһә Дағыстан Республикасы Халг Мәчлисинин сәдри, Бөјүк Вәтән Мүһарибәсиндә иштирак едән Баһид Русија Партијасынын Дағыстан шөбәсинин катиби Заур Аскендеровун тәшәббүсү илә тәшкил едилиб.

Тәдбирин әсас мәгсәди мәктәблиләрин Бөјүк Вәтән Мүһарибәси тарихи,о чүмләдән Гафгаз дөјүшү һадисәләри һаггында биликләрини јохламаг вә көнчләр арасында тарихи јаддашын горунмасыны вә вәтәнпәрвәрлик тәрбијәсини тәшвиг етмәкдир. Иштиракчылара мүраҹиәт едән Заур Аскендеров вурғулады ки, имла тәкчә билик сынағы дејил, һәм дә халгынын гәһрәманлыг кечмиши һаггында дүшүнмәк үчүн бир фүрсәтдир. «Тарихимизи билмәк әчдадларымызын гәһрәманлығына һөрмәт етмәк вә ким олдуғунузу анламаг демәкдир. Ахы кечмиш олмадан көләчәк дә јохдур. Достларынызын, дүшмәнләринизин ким олдуғуну вә аталарымызын вә бабаларымызын сүлһ ичиндә јашамағымыз үчүн нәләрә дөздүкләрини анламаг чох вачибдир.

Гафгаз дөјүшү Ленинградын мүдафиәсиндән сонра Бөјүк Вәтән Мүһарибәсинин икинчи ән узун дөјүшү олду».Дағыстан парламентинин спикери гејд едиб ки, «һәмјерлиләримиз бу дөјүшдә хүсуси рол ојнајыб, инанылмаз чәсарәт вә фәдакарлыг нүмајиш етдирибләр».

СЕЧКИ ШӘФФАФЛЫҒЫ СТАНДАРТ КИМИ

Дағыстан Мүшаһидәчиләри Москвада Үмумрусија Конгресинин Нәтичәләрини Хүласә Едирләр

Нојабр ајынын 7-8-и тарихләриндә Москвада Русија Федерасијасынын Вәтәндаш Палатасында Үмумрусија Мүшаһидәчиләри Конгреси кечирилди. Калининграддан Камчаткаја гәдәр өлкәнин бүтүн 89 бөлкәсиндән 200-дән чох нүмајәндәни бир араја кәтирән тәдбир 2026-чы ил сечки дөврүнүн сон нөгтәсини гејд етди вә ичтимаи нәзарәтдә ән јахшы тәчрүбәләрин пајлашылмасы үчүн әсас платформа ролуну ојнады.

Дағыстан Республикасы федерал сәвијјәдә рекионал ичтимаи сечки мүшаһидә гәрарҝаһы илә тәмсил олунурду. Рекионал ичтимаи гәрарҝаһы дәстәкләјәнләр үчүн бу Конгрес бүтүн сечки дөврүнүн сон сынағы вә јекун нәтичәси олду. Јекун пленар ичласын бирләшдиричи мөвзусу - «сон сечкиләр заманы позунтуларын гаршысыны алан мәһз там нәзарәт вә мүшаһидә иди» - сәсләндирилдикдә, бунун садәчә мәтбуат ачыгламасы үчүн чәлбедичи бир ифадә олмадығыны баша дүшдүм.

Бу, Дағыстанда мониторларымызда көрдүкләримизин ифадәсидир. Конгрес програмы дөрд тематик бөлмә әтрафында гурулмушду. Експертләр, һүгугшүнаслар вә политологлар сечки күнләриндә сечки мәнтәгәләриндә јаранан типик мүбаһисәләри тәһлил етдиләр вә мүнагишәләри артырмадан онларын һәлли алгоритмләрини мүзакирә етдиләр. Хүсуси диггәт институтун инкишаф перспективләринә јөнәлдилди: рекионларарасы сәриштә мәркәзләринин јарадылмасындан тутмуш мүшаһидәчиләр үчүн сүни интеллект көмәкчиси дә дахил олмагла рәгәмсал васитәләрин тәтбигинә гәдәр. Диҝәр бөлкәләрдән олан һәмкарлар өлкә дахилиндә стандартларын ујғунлашдырылмасына көмәк едән уғурлу тәчрүбәләри бөлүшдүләр.

Дағыстанлы иштиракчылар мүзакирәләрдә фәал иштирак едәрәк республиканын мүрәккәб, чохмилләтли вә чохгатлы сечки мәнзәрәсиндә шәффафлығын тәмин едилмәси саһәсиндәки тәчрүбәләрини тәгдим етдиләр. Мүзакирәнин ајрыча бир бөлмәси тәлимә һәср олунмушду. Иштиракчылар ганунун биликләринин јалныз әсас олдуғу гәнаәтинә кәлдиләр. Әсас вәзифә мүшаһидәчиләрә гејри-стандарт шәраитдә фәалијјәт көстәрмәји, сечичиләрин һүгугларыны горумағы вә мәнтәгә комиссијаларынын ишини позмадан проблемли вәзијјәтләрә дәрһал реаксија вермәји өјрәтмәкдир.

Конгрес нүмајәндәләри һәмчинин Лајиһә Лабораторијасы чәрчивәсиндә мүшаһидә методларынын тәкмилләшдирилмәсинә вә мүшаһидәчиләрин ихтисасларынын артырылмасына јөнәлмиш дөрд ишчи групунун ишинә әсасланан баһид лајиһә назырладылар. Үмумрусија Мүшаһидәчиләринин Конгреси Президент Грантлары Фондунун дәстәји илә «Тәмиз Сечкиләр Корпусу Уғрунда» Үмумрусија Һәрәкаты, Мүстәгил Ичтимаи Мониторинг Ассосиасијасы вә Русија Федерасијасынын Вәтәндаш Палатасы тәрәфиндән тәшкил олунуб.

Президент Администрасијасы рәһбәринин биринчи мүавини Серкеј Кириjенко вә Мәркәзи Сечки Комиссијасынын сәдри Елла Памфилова иштиракчылары тәбрик едәрәк мүшаһидәчиләрин сечки кампанијасынын ганунилијинин вә шәффафлығынын тәмин едилмәсинә вердији бөјүк төһфәни гејд едиблər.

Дағыстан үчүн белә кенишмигјаслы форумда иштирак етмәк тәкчә рекионал инкишафлары федерал инкишафларла мүгајисә етмәк үчүн бир фүрсәт дејил, һәм дә рекионал инкишафлары федерал инкишафларла мүгајисә етмәк үчүн бир фүрсәтдир. һәм дә јерли вәтәндаш чәмијјәтинин јүксәк мәсулијјәт сәвијјәсинин танынмасы. Мүшаһидәчиләримизин өлкәнин ән јахшы мүтәхәссисләри илә бирликдә ишләмәси республика сакинләринин сәсвермә нәтичәләринә инамыны артырыр.

Дағыстанын өзүнәмәхсус шәраити вар. Биздә јүксәк фәаллыг, һәр сәсин вачиб олдуғу чохушаглы аиләләр вә инсанларын просесдә инанылмаз дәрәчәдә емосионал иштиракы вар.

Белә шәраитдә мүшаһидәчи кими ишләмәк тәкчә һүгугшүнас дејил, һәм дә инчә психолог олмағы тәләб едир. Мүшаһидә институтунун кејфијјәтчә дәјишдирилмәси иши сечкиләрин баша чатмасы илә битмир. Гаршыда јени сечки дөврү вар вә Конгресдә гојулмуш шәффафлығын тәмәли рекионда ичтимаи нәзарәтин даһа да инкишаф етдирилмәси үчүн әсас тәшкил едәчәк. Рекионал гәрарҝаһ бүтүн гаршыдан кәлән сечки проседурларында охшар сәвијјәдә ачыглығы тәмин етмәјә назыр олдуғуну тәсдигләјир.

Һүгуг елмләри доктору, профессор вә Дағыстан Республикасында Сечки Мүшаһидәсинин Ичтимаи Гәрарҝаһынын експерти Әбүлмүслим Муртазәлијев експертдир.

ИШКҮЗАР СӘФӘР

Мәһәммәд Рамазанов илк БРИЧС Бејнәлхалг Тикинти Һәфтәсинин ачылыш мәрасиминдә иштирак едиб

Чәршәнбә күнү нојабрын 11-дә Татарыстан Республикасына ишкүзар сәфәри чәрчивәсиндә Дағыстан Баш назири Мәһәммәд Рамазанов Татарыстан Баш назири Алексеј Песошин илә бирликдә БРИЧС Бејнәлхалг Тикинти Һәфтәси форумунун ачылыш мәрасиминдә иштирак едиб.

Тәдбир 10-13 нојабр тарихләриндә Казанда илк дәфә кечирилир.

Бу, ән бөјүк дашынмаз әмлак базары тәдбиридир вә Татарыстанын тикинти сәнајесиндә мәркәзи тәдбирләрдән биридир. Русијанын Тикинти, Мәнзил вә Коммунал Хидмәтләр назиринин мүавини Константин Михајлик вә өлкә рекионларынын нүмајәндәләри дә Казан Експо Сәрки Мәркәзиндә кечирилән тәдбирдә иштирак едибләр. Песошин чыхышында Тикинти Һәфтәсинин Русија вә бејнәлхалг тәчрүбә, мүасир технолокијалар, рәгәмсал аләтләр вә инвестисија вә тикинтијә јени јанашмалар барәдә мүзакирәләр апармаг үчүн фүрсәт јаратдығыны вурғулајыб.

Форум чәрчивәсиндә Мәһәммәд Рамазанов вә Алексеј Песошин һәмчинин тикинти материаллары сәркисини дә зијарәт едибләр.

Апарычы иншаатчылар бурада перспективли мәнзил лајиһәләрини тәгдим едибләр. Гонаглара һәмчинин сәјјар газанхана вә сәјјар су тәмизләмә системи дә дахил олмагла коммунал аваданлыгларын нүмунәләри көстәрилиб.

К.Омарова

РЕСПУБЛИКА ХӘБӘРЛӘРИ

Патимат Илјасова Өлкәнин Ән Јахшы 100 Јарадычы Лајиһәси Арасында Адландырылыб

Патимат Илјасованын «Етника Гор» лајиһәси «Јарадычы Код. Русија» милли програмында ән јахшы 100 тәшәббүс арасында јер алыб.

Тәгдимат Санкт-Петербургдакы Тауриде Сарајында баш тутуб. «Етника Гор» Дағыстанда тәдгигат вә истеһсал мәркәзи јаратмаг лајиһәсидир. Бу лајиһә јерли битки материалларынын өјрәнилмәсини, патентләшдирилмиш формулларын һазырланмасыны вә фәргли рекионал кимликлә тәбии косметика истеһсалыны бирләшдирәчәк.

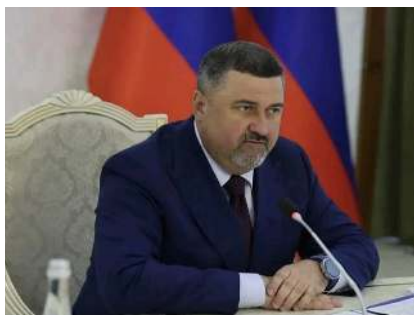
Тәшәббүс республиканын тәбии сәрвәтләринә вә Гафгазын мәдәни ирсинә әсасланыр. Лајиһә Русија Игтисади Инкишаф Назирлијинин, Стратежи Тәшәббүсләр Агентлијинин, инкишаф институтларынын, мүәссисәләрин вә експерт ичмасынын нүмајәндәләри тәрәфиндән танынып.

Һ.Асланов

ТУРИЗМ

Фјодор Шукин Туризмин Инкишафы үзрә Һөкумәт Комиссијасынын ичласында видеоконфранс васитәсилә иштирак едиб

Фјодор Шукин Русија Баш назиринин мүавини Дмитри Николајевич Чернышенконун сәдрлији илә кечирилән Туризмин Инкишафы үзрә Һөкумәт Комиссијасынын ичласында видеоконфранс васитәсилә иштирак едиб.

Керүшдә гыш мөвсүмүнә һазырлыг мәсәләләри мүзакирә олунуб. Чоғрафи мөвгеји,иглими,мәдәни вә етник мүхтәлифлији сајәсиндә Дағыстанын мөвсүмдәнкәнар вә гыш ајларында туристләрә тәклиф едәчәји чох шеј вар. Дағыстана чохкүнлүк маршрутлар вә етник турлар, еләчә дә Дәрбәнд, Гуниб, Хунзах вә Күбәчијә сәфәрләр популјар олараг галыр. Дағыстанын рәһбәри һәмчинин гыш туризм мөвсүмү әрәфәсиндә кечириләчәк иллик «Дәрбәнд ишыглары» јарыммарафонуну гејд едиб.

Фјодор Шукин гејд едиб ки, өлкә дахилиндән тәхминән 2500 иштиракчы артыг гејдиҹјатдан кечиб. Үмумиликдә, пајыз вә гыш дөврүндә сабит мүсбәт тенденсија мүшаһидә едирик. Бу, инфраструктурун инкишафы,әлверишли һава шәраити вә мараглы тәдбирләрин кечирилмәсинин нәтичәсидир. Бу саһәдә мәгсәдимиз темпи горумагдыр»

Маһачгала бир милјондан чох әһалиси олан шәһәр статусу ала биләр

Дағыстан һакимиҹјәти Маһачгалаја бир милјондан чох әһалиси олан шәһәр статусу вермәк үчүн програм һазырлајыр.

Маһачгалаја бир милјондан чох әһалиси олан шәһәр статусунун рәсми олараг верилмәсинә јөнәлмиш програм артыг һәјата кечирилмәјә һазырланыр.Бу барәдә Дағыстан Республикасынын рәһбәри Фјодор Шукин ТАСС-а вердији мүсаһибәдә билдириб. Онун сөзләринә көрә,јени статус илк нөвбәдә сосиал –игтисади тәсир көстәрәчәк вә шәһәри даһа кениш федерал дәстәк тәдбирләринә ачачаг. «Әслиндә, Маһачгаланын әһалиси узун мүддәтдир ки, бир милјондан чохдур. Бир милјондан чох әһалиси олан шәһәр олмаг федерал мәркәздән тамамилә фәргли сәвиҹҹәдә дәстәк вә инкишафа чыхыш имканы верир». «Буна көрә дә, бу әразидә садәчә гајда-ганун јаратмаг вә мөвчуд оланы етмәк вахты көлиб чатыб. Биз мүвафиг програм һазырлајырыг вә вәзифә ону һәјата кечирмәкдир»,-дејә Шукин билдириб. Рекион рәһбәри һәмчинин гејд едиб ки, рәсми статистика вә Маһачгалада јашајан сакинләрин фактики сајы фәрглидир. Мәнзилләрә вә јашајыш биналарына саһиб олан бир чох шәһәр сакини јашајыш јерләриндә гејдиҹјатда дејил.Бу,әлавә сосиал јүк јарадыр:инсанлар гануни гејдиҹјатда дејилләр,лакин аиләләри шәһәрдә јашајыр,ушаглары мәктәбә кедир вә сәһиҹјә хидмәтиндән истифадә едирләр. Бу арада, республика сосиал вә јол инфраструктурунун инкишафы үчүн кифајәт гәдәр бүдчә субсидијалары ала билмир.

Һ.Асланов

ПОНЕДЕЛЬНИК 23 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00 “Доброе утро”.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 3.00 Новости.
9.25 “Модный приговор”.
10.15 “Жить здорово!” (16+).
11.00, 12.15, 18.30 “Время покажет”. (16+).
14.00, 17.00, 23.00 “Большая игра”. (16+).
15.15 “Давай поженимся!” (16+).
16.05 “Мужское/Женское”. (16+).
19.50 “Пусть говорят”. (16+).
21.00 Время.
22.00 Т/с “Мосгаз. Дело №12: Южный порт”. (16+).
0.00 Д/ф “К 85-летию Битвы за Москву. Огненный рейд”. (12+).
0.55, 3.05 Подкаст. Лаб. (16+).

РОССИЯ РТР

5.00 “Утро России”.
9.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 3.00 Вести.
9.30 Местное время.
9.55 “О самом главном”. (12+).
11.30, 21.10 Вести. Местное время.
12.00, 18.00 “60 минут”. (12+).
14.30, 2.20, 3.30 Т/с “Райский. Продолжение”. (16+).
17.00 “Малахов”. (16+).
21.30 Т/с “Тайны следствия”. (16+).
23.40 “Вечер с Владимиром Соловьевым”. (12+).

РЕН ТВ

5.00, 18.00, 1.35, 4.30 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.00 “Новости”. (16+).
9.00 “Военная тайна”. (16+).
11.00 “Как устроен мир”. (16+).
12.00, 16.00, 19.00 “Информационная программа 112”. (16+).
13.00 “Загадки человечества”. (16+).
15.00 “Дикий, дикий мир”. (16+).
17.00, 2.20 “Тайны Чапман”. (16+).
20.00 “Безумные факты”. (16+).
21.00 Х/ф “Я, Алекс Кросс”. (16+).
23.25 Х/ф “Глубокие воды”. (18+)..

ТНТ

7.00, 12.00, 5.50 Т/с “СашаТаня”. (16+).
9.00 “Звезды в джунглях”. (16+).
18.00 Т/с “Полярный”. (16+).
21.00 Т/с “Телохранители”. (16+).
23.00 Т/с “Тайный город”. (16+).
23.50 Х/ф “Дивергент”. (12+).
2.15 Х/ф “Пришельцы: Назад в будущее”. (18+).
4.10 Т/с “Однажды в России”. (16+).
5.00 “Утро ТНТ”. (16+).

РОССИЯ 2

4.00, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 8.25, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 15.39, 16.00, 17.00, 18.00, 19.02, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 0.00, 1.00, 2.00, 3.00 Новости.
4.15 Зеленый переход. (16+).
4.36, 5.40, 6.33, 7.53, 8.15, 11.26, 15.17 Погода 24. (16+).
5.32, 5.48, 7.44, 11.11, 12.16, 13.16, 15.20, 15.49, 16.11, 17.14, 18.14, 19.20, 20.18, 21.15, 0.46, 3.19 Новая Россия. (16+).
6.42 Городские технологии. (16+).
8.31, 1.28 Взгляд из Петербурга. (16+).
9.33, 17.34, 21.34 Деловое путешествие. (16+).
10.10 Москва. Кремль. Путин. (16+).
11.38 В центре Азии. (16+).
12.33, 18.33, 23.29, 2.31 Сделано в России. (16+).
13.33 Типичная Новороссия. (16+).
14.41 Спецрепортаж. (16+).
16.43, 22.42 Стоп Фейк. (16+).
0.37 День в истории. (6+).

ВТОРНИК 24 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00 “Доброе утро”.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 3.00 Новости.
9.25 “Модный приговор”.
10.15 “Жить здорово!” (16+).
11.00, 12.15, 18.30 “Время покажет”. (16+).
14.00, 17.00, 23.00 “Большая игра”. (16+).
15.15 “Давай поженимся!” (16+).
16.05 “Мужское/Женское”. (16+).
19.50 “Пусть говорят”. (16+).
21.00 Время.
22.00 Т/с “Мосгаз. Дело №12: Южный порт”. (16+).
0.00 Д/ф “Александр Масляков. Он так и остался молодым...” (12+).
1.00, 3.05 Подкаст. Лаб. (16+).

РОССИЯ РТР

5.00 “Утро России”.
9.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 3.00 Вести.
9.30 Местное время.
9.55 “О самом главном”. (12+).
11.30, 21.10 Вести. Местное время.
12.00, 18.00 “60 минут”. (12+).
14.30, 2.20, 3.30 Т/с “Райский. Продолжение”. (16+).
17.00 “Малахов”. (16+).
21.30 Т/с “Тайны следствия”. (16+).
23.40 “Вечер с Владимиром Соловьевым”. (12+).

РЕН ТВ

5.00, 18.00, 1.25, 4.25 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.00 “Новости”. (16+).
9.00 “Военная тайна”. (16+).
10.00 “Совбез”. (16+).
11.00 “Как устроен мир”. (16+).
12.00, 16.00, 19.00 “Информационная программа 112”. (16+).
13.00 “Загадки человечества”. (16+).
14.00 “Невероятно интересные истории”. (16+).
15.00 “Легенды и мифы”. (16+).
17.00, 2.10 “Тайны Чапман”. (16+).
20.00 “100 вопросов обо всем”. (16+).
20.35 Х/ф “Гренландия”. (16+).
23.25 Х/ф “Ягуар”. (18+).

ТНТ

7.00, 8.30, 5.50 Т/с “СашаТаня”. (16+).
8.00 “Предприниматели”. (16+).
18.00 Т/с “Полярный”. (16+).
21.00 Т/с “Телохранители”. (16+).
23.00 Т/с “Тайный город”. (16+).
0.00 Х/ф “Дивергент, глава 2: Инсургент”. (12+).
2.05 Х/ф “Хеллбой: Проклятие горбуна”. (18+).
3.30 Т/с “Однажды в России”. (16+).
5.00 “Утро ТНТ”. (16+).

РОССИЯ 2

4.00, 6.51, 0.46 День в истории. (6+).
4.05 Парламентский час. (16+).
5.30, 6.18, 7.00, 7.57, 8.45, 12.00, 13.00, 14.00, 17.00, 22.00, 23.00 Новости.
5.34, 6.32, 7.50, 8.35, 11.29, 15.21 Погода 24. (16+).
6.45, 14.40, 0.51 Инструкция. (16+).
7.32 Вести.Net. (16+).
11.34, 14.53, 22.32 Вопрос науки. (16+).
11.46, 13.45 Спецрепортаж. (16+).
12.39 Интервью. (16+).
15.00, 15.33, 18.00 Факты. (16+).
17.35, 20.32 Вести. Дежурная часть. (16+).
19.02, 21.00, 21.35 Вести с Алексеем Казаковым. (16+).
21.23 Научпоп. (16+).
1.09 Вечер с Вл. Соловьевым. (16+).

СРЕДА 25 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00 “Доброе утро”.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 3.00 Новости.
9.25 “Модный приговор”.
10.15 “Жить здорово!” (16+).
11.00, 12.15, 18.30 “Время покажет”. (16+).
14.00, 17.00, 23.00 “Большая игра”. (16+).
15.15 “Давай поженимся!” (16+).
16.05 “Мужское/Женское”. (16+).
19.50 “Пусть говорят”. (16+).
21.00 Время.
22.00 Т/с “Мосгаз. Дело №12: Южный порт”. (16+).
0.00 “Шоу Вована и Лексуса”. (16+).
1.00, 3.05 Подкаст. Лаб. (16+).

РОССИЯ РТР

5.00 “Утро России”.
9.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 3.00 Вести.
9.30 Местное время.
9.55 “О самом главном”. (12+).
11.30, 21.10 Вести. Местное время.
12.00, 18.00 “60 минут”. (12+).
14.30, 2.20, 3.30 Т/с “Райский. Продолжение”. (16+).
17.00 “Малахов”. (16+).
21.30 Т/с “Тайны следствия”. (16+).
23.40 “Вечер с Владимиром Соловьевым”. (12+).

РЕН ТВ

5.00, 18.00, 1.05, 4.25 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.00 “Новости”. (16+).
9.00 “Документальный спецпроект”. (16+).
10.00 “Засекреченные списки”. (16+).
11.00 “Как устроен мир”. (16+).
12.00, 16.00, 19.00 “Информационная программа 112”. (16+).
13.00 “Загадки человечества”. (16+).
14.00 “Невероятно интересные истории”. (16+).
15.00 “Момент в истории”. (16+).
17.00, 2.00 “Тайны Чапман”. (16+).
20.00 “Дикий, дикий мир”. (16+).
21.00 Х/ф “Гренландия 2: Миграция”. (16+).
23.25 Х/ф “Райский город”. (18+).

ТНТ

7.00, 5.50 Т/с “СашаТаня”. (16+).
18.00 Т/с “Полярный”. (16+).
21.00 Т/с “Телохранители”. (16+).
23.00 Т/с “Тайный город”. (16+).
0.00 Х/ф “Дивергент, глава 3: За стеной”. (12+).
2.10 Х/ф “Дивергент, глава 2: Инсургент”. (12+).
3.55 Т/с “Однажды в России”. (16+).
5.00 “Утро ТНТ”. (16+).

РОССИЯ 2

4.00, 6.45, 7.57, 8.45, 10.00, 11.00, 11.40, 17.00, 22.00, 23.00, 0.00 Новости.
4.23, 0.23 День в истории. (6+).
4.34, 17.35, 20.32 Вести. Дежурная часть. (16+).
5.43, 7.50, 8.35, 11.28, 15.21 Погода 24. (16+).
9.50 Интервью. (16+).
10.33, 23.50, 0.37 Инструкция. (16+).
10.46, 17.13, 22.44, 0.43 Есть решение. (16+).
15.00, 15.33, 18.00 Факты. (16+).
19.02, 21.00, 21.35 Вести с Алексеем Казаковым. (16+).
21.23 Научпоп. (16+).
1.09 Вечер с Вл. Соловьевым. (16+).

ЧЕТВЕРГ 26 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00 “Доброе утро”.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 3.00 Новости.
9.25 “Модный приговор”.
10.15 “Жить здорово!” (16+).
11.00, 12.15, 18.30 “Время покажет”. (16+).
14.00, 17.00, 23.00 “Большая игра”. (16+).
15.15 “Давай поженимся!” (16+).
16.05 “Мужское/Женское”. (16+).
19.50 “Пусть говорят”. (16+).
21.00 Время.
22.00 Т/с “Мосгаз. Дело №12: Южный порт”. (16+).
0.10 Д/ф “Маргарита Назаровоа. Женщина в клетке”. (12+).
1.05, 3.05 Подкаст. Лаб. (16+).

РОССИЯ РТР

5.00 “Утро России”.
9.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 3.00 Вести.
9.30 Местное время.
9.55 “О самом главном”. (12+).
11.30, 21.10 Вести. Местное время.
12.00, 18.00 “60 минут”. (12+).
14.30, 2.20, 3.30 Т/с “Райский. Продолжение”. (16+).
17.00 “Малахов”. (16+).
21.30 Т/с “Тайны следствия”. (16+).
23.40 “Вечер с Владимиром Соловьевым”. (12+).

РЕН ТВ

5.00, 18.00, 1.25, 4.30 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.00 “Новости”. (16+).
9.00 “Документальный спецпроект”. (16+).
10.00 “Засекреченные списки”. (16+).
11.00 “Как устроен мир”. (16+).
12.00, 16.00, 19.00 “Информационная программа 112”. (16+).
13.00 “Невероятно интересные истории”. (16+).
17.00, 2.15 “Тайны Чапман”. (16+).
20.00 “Момент в истории”. (16+).
20.50 Х/ф “Ограбление на Бейкер-стрит”. (16+).
23.25 Х/ф “Умереть за доллар”. (18+).
23.25 Х/ф “Секреты Лос-Анджелеса”. (18+).

ТНТ

7.00, 5.50 Т/с “СашаТаня”. (16+).
18.00 Т/с “Полярный”. (16+).
21.00 Т/с “Телохранители”. (16+).
23.00 Т/с “Тайный город”. (16+).
0.00 Х/ф “Эдем”. (18+).
2.15 Х/ф “Апокалипсис”. (18+).
4.20 Т/с “Однажды в России”. (16+).
5.00 “Утро ТНТ”. (16+).

РОССИЯ 2

4.00, 5.30, 6.18, 7.00, 7.57, 8.45, 11.00, 11.44, 13.00, 17.00, 19.02, 21.00, 21.35, 0.00 Новости.
4.23, 6.51, 0.42 День в истории. (6+).
4.34, 17.35, 20.32 Вести. Дежурная часть. (16+).
5.34, 6.32, 7.50, 8.35, 11.14, 15.21 Погода 24. (16+).
6.45, 10.53, 14.53, 0.51 Инструкция. (16+).
7.32, 11.39 Вести.Net. (16+).
10.15, 12.49 Интервью. (16+).
11.17, 23.43 Спецрепортаж. (16+).
15.00, 15.33, 18.00 Факты. (16+).
21.23 Научпоп. (16+).
1.09 Вечер с Вл. Соловьевым. (16+).

ПЯТНИЦА 27 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00 “Доброе утро”.
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 Новости.
9.25 “Модный приговор”.
10.15 “Жить здорово!” (16+).
11.00, 12.15, 18.40 “Время покажет”. (16+).
14.00, 17.00 “Большая игра”. (16+).
15.15 “Давай поженимся!” (16+).
16.05 “Мужское/Женское”. (16+).
19.45 “Поле чудес”. (16+).
21.00 Время.
21.45 “Голос. Дети”.
23.50 Д/ф “Любови и смерти Лили Брик”. (16+).
0.45 Подкаст.Лаб. (16+).

РОССИЯ РТР

5.00 “Утро России”.
9.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00 Вести.
9.30 Местное время.
9.55 “О самом главном”. (12+).
11.30, 21.10 Вести. Местное время.
12.00, 18.00 “60 минут”. (12+).
14.30 Т/с “Райский. Продолжение”. (16+).
17.00 “Малахов”. (16+).
21.30 “Ну-ка, все вместе!” (12+).
0.45 Х/ф “Сила обстоятельств”. (12+).

REN TV

5.00 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30, 19.30 “Новости”. (16+).
9.00 “Документальный спецпроект”. (16+).
10.00 “Засекреченные списки”. (16+).
11.00 “Как устроен мир”. (16+).
12.00, 16.00, 19.00 “Информационная программа 112”. (16+).
13.00, 17.00, 2.50 “Тайны Чапман”. (16+).
18.00, 2.05 “Главные тайны мира”. (16+).
20.00 “Безумные факты”. (16+).
20.50 Х/ф “Выжить любой ценой”. (16+).
22.35 Х/ф “Обсуждению не подлежит”. (16+).
0.25 Х/ф “Неоспоримый 2”. (18+).

ТНТ

7.00 Т/с “СашаТаня”. (16+).
12.00 Т/с “Телохранители”. (16+).
20.00 “Комеди Клаб”. (16+).
22.00, 3.45 Т/с “Однажды в России”. (16+).
23.00 “Идеальное ограбление”. (16+).
0.40 “Хочу на ТНТ”. (16+).
2.20 “Женский стендап”. (18+).

РОССИЯ 2

4.00, 5.30, 6.18, 7.00, 7.57, 8.45, 11.00, 12.00, 14.00, 17.00, 21.00, 23.00, 0.00 Новости.
4.18, 10.15 Интервью. (16+).
4.34, 12.41 Спецрепортаж. (16+).
5.34, 6.32, 7.50, 8.35, 11.21, 15.21 Погода 24. (16+).
6.45, 23.51 Инструкция. (16+).
6.51 День в истории. (6+).
11.33, 21.34 Один на один. (16+).
13.33, 2.31 Типичная Новороссия. (16+).
15.00, 15.33 Факты. (16+).
17.35, 20.32 Вести. Дежурная часть. (16+).
18.00, 3.00 Сенат. (16+).
19.02 Вести. (16+).
22.01, 1.01 Международное обозрение. (16+).
0.37 Индустрия кино. (16+).

СУББОТА 28 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

6.00 “Доброе утро. Суббота”.
9.00 “Умницы и умники”. (12+).
9.45 “Слово пастыря”.
10.00, 12.00, 18.00 Новости.
10.15 Д/ф “Александр Масляков. Он так и остался молодым...” (12+).
11.10 “Вспомнить все”. (12+).
12.15 “Поехали!” (12+).
13.10 Д/ф “Любовь Полищук. ”Последнее танго“. (12+).
14.05 Т/с ”Враг у ворот“. (16+).
18.20 ”Сегодня вечером“. (16+).
21.00 Время.
21.35 ”Что? Где? Когда?“ (16+).
22.45 ”Команды“. (16+).
23.50 ”Наша новая музыка“. (12+).
1.00 Х/ф ”Первый день моей жизни“. (16+).
2.50 Подкаст.Лаб. (16+)..

РОССИЯ РТР

5.00 “Утро России. Суббота”.
8.00 Местное время. Суббота.
8.35 “По секрету всему свету”.
9.00 “Формула еды”. (12+).
9.25 “Пятеро на одного”.
10.10 “Сто к одному”.
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
11.30 “Наши. Военкоры”. (12+).
12.00 “Доктор Мясников”. (12+).
13.00 “Большие перемены”.
14.30, 20.50 Вести. Местное время.
14.50 “Парад юмора”. (16+).
17.50 “Привет, Андрей!” (12+).
21.00 Х/ф “Милая Тома”. (16+).
0.40 Х/ф “Верить нельзя солгать”. (16+).
4.10 Х/ф “Поверь, все будет хорошо...” (16+).
4.15 Х/ф “Отель для Золушки”. (12+)

REN TV

5.00, 2.25 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30, 19.30 “Новости”. (16+).
9.00 “Минтранс”. (16+).
10.00 “Самая полезная программа”. (16+).
11.00, 13.00 “Военная тайна”. (16+).
15.00 “Совбез”. (16+).
16.00 “Информационная программа 112”. (16+).
16.55 “Документальный спецпроект”. (16+).
18.00 “Засекреченные списки”. (16+).
19.00 “Добровэфире”. (16+).
20.00 “100 вопросов обо всем”. (16+).
20.50 Х/ф “Рейс навылет”. (16+).
22.40 Х/ф “Тройная угроза”. (16+).
0.35 Х/ф “Алоха”. (12+).

ТНТ

7.00, 9.30, 3.40 Т/с “Однажды в России”. (16+).
7.20 “Идеальное ограбление”. (16+).
9.00 “Время завтрака”. (16+).
11.00 “Экстрасенсы. Битва сильнейших”. (16+).
18.30 “Экстрасенсы. Реванш”. (16+).
21.00 “Хочу на ТНТ”. “Полуфинал 1”. (16+).
23.00, 2.50 “Женский стендап”. (18+).
0.00 “Титаны”. (16+).

РОССИЯ 2

4.06, 6.05, 17.20 Вести. Дежурная часть. (16+).
4.37 Индустрия кино. (16+).
5.05, 12.05, 18.05 Расследование Эдуарда Петрова. (16+).
6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 14.00, 19.00, 20.00, 21.00, 0.00, 1.00, 2.00 Вести. (16+).
7.10, 13.12, 23.35 Спецрепортаж. (16+).
7.35, 13.35, 0.35 Погода 24. (16+).
8.14 Двенадцать. (16+).
9.00 Международное обозрение. (16+).
19.35, 1.10 Мобильный репортер. (16+).
20.05, 3.08 Репортаж. (16+).

ВОСКРЕСЕНЬЕ 29 НОЯБРЯ 2026 ГОДА

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

6.00, 10.00, 12.00, 18.00 Новости.
6.10 ”Играй, гармонь любимая!“ (12+).
6.55 ”Часовой“. (12+).
7.25 ”Здоровье“. (16+).
8.30 ”Золотая коллекция Союзмультфильма“.
9.10 ”Непутевые заметки“. (12+).
9.30 ”Мечталлион“. (12+).
10.15 Д/ф ”Евгений Миронов. Жизнь в режиме онлайн“. (16+).
11.10 ”Повара на колесах“. (12+).
12.15 ”Будем жить!“ (16+).
13.10 ”Сила ароматов. Тайга“. (12+).
14.05 Т/с ”Враг у ворот“. (16+).
18.35 ”День рождения КВН-65“. (12+).
21.00 Время.
23.00 ”Большая игра". (16+).
0.10 Подкаст.Лаб. (16+).

РОССИЯ РТР

6.00 Х/ф “Поздняя любовь”. (12+).
8.00 Местное время. Воскресенье.
8.35 “Когда все дома с Тимуром Кизяковым”.
9.25 “Утренняя почта с Николаем Басковым”.
10.10 “Сто к одному”.
11.00, 14.00 Вести.
11.50 Рассказы из русской истории. Владимир Мединский. “Екатерина II. Империя расширяется”. (12+).
12.55 “Судьба человека с Борисом Корчевниковым”. (12+).
14.30 Вести. Местное время.
15.00 “Веселые ребята”. (16+).
17.00 “Песни от всей души”. (12+).
18.00 “Всероссийский открытый телевизионный конкурс юных талантов ”Синяя Птица“.
19.00 ”Песни от всей души“. (12+).
20.00 Вести недели.
22.00 ”Киселев“.
22.30 Москва. Кремль. Путин.
23.00 ”Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым“. (12+).
1.40 Рассказы из русской истории. Владимир Мединский. ”Екатерина II. Империя расширяется“. (12+).
2.40 Х/ф ”Поздняя любовь". (12+).

REN TV

5.00, 1.30 “Самые шокирующие гипотезы”. (16+).
6.00 “С бодрым утром!” (16+).
8.30, 12.30, 16.30 “Новости”. (16+).
9.00 “Самая народная программа”. (16+).
10.00 “Знаете ли вы, что?” (16+).
11.00 “Наука и техника”. (16+).
12.00, 16.00 “Информационная программа 112”. (16+).
13.00 “Неизвестная история”. (16+).
14.00 “Легенды и мифы”. (16+).
16.55 “Что мы знаем о планете Земля?” (16+).
17.50 “Документальный спецпроект”. (16+).
18.40 Х/ф “Глубоководный горизонт”. (16+).
20.40 Х/ф “Паркер”. (16+).
23.00 “Итоговая программа с Петром Марченко”. (16+).
23.55 “Великие тайны. Авиценна”. (16+).

ТНТ

7.00, 9.30, 12.00, 2.30 Т/с “Однажды в России”. (16+).
9.00 “На высоте”. (16+).
11.30 “Предприниматели”. (16+).
13.00 “Экстрасенсы. Битва сильнейших”. (16+).
15.25 “Экстрасенсы. Реванш”. (16+).
18.00 “Звезды в джунглях”. (16+).
21.00 “Титаны”. (16+).
23.45 “Шоу Воли”. (16+).
1.05 “Идеальное ограбление”. (16+).
5.00 “Утро ТНТ”. (16+).
5.50 Т/с “СашаТаня”. (16+).

РОССИЯ 2

4.00, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 13.00, 15.00, 16.00, 19.00, 20.00, 3.00 Вести. (16+).
4.27, 8.02, 15.05, 18.28 Спецрепортаж. (16+).
5.20, 10.20 Вести. Дежурная часть (Итоги). (16+).
6.05 Расследование Эдуарда Петрова. (16+).
7.35, 0.35 Мобильный репортер. (16+).
12.10 Парламентский час. (16+).
13.25 Неделя в городе. (16+).
14.00 Территория смыслов. (16+).
19.18 Вести. Наука. (16+).
19.35 Церковь и мир. (16+).
1.00 Москва. Кремль. Путин. (16+).
2.10 Воскресный вечер. (16+).

НТВ

Понедельник, 23 ноября
6.00, 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 0.20 Сегодня.
6.25 “Утро. Самое лучшее”. (16+).
8.25, 10.35 Т/с “Морские дьяволы. Полярный конвой”. (16+).
13.25 “Чрезвычайное происшествие”. (16+).
14.00 “Место встречи”.
16.45 “За гранью”. (16+).
17.50 “ДНК”. (16+).
20.00 Т/с “Скорая помощь”. (16+).
22.15 Т/с “Хозяин”. (16+).
0.35 “Ч.Т.Д” с Маргаритой Симоньян. (16+).
1.10 Т/с “Случайный кадр”. (16+).

НТВ

Вторник, 24 ноября
6.00, 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 0.20 Сегодня.
6.25 “Утро. Самое лучшее”. (16+).
8.25, 10.35 Т/с “Морские дьяволы. Полярный конвой”. (16+).
13.25 “Чрезвычайное происшествие”. (16+).
14.00 “Место встречи”.
16.45 “За гранью”. (16+).
17.50 “ДНК”. (16+).
20.00 Т/с “Скорая помощь”. (16+).
22.15 Т/с “Хозяин”. (16+).
0.35 “Захар Прилепин. Уроки русского”. (16+).
1.10 Т/с “Случайный кадр”. (16+).

НТВ

Среда, 25 ноября
6.00, 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 0.20 Сегодня.
6.25 “Утро. Самое лучшее”. (16+).
8.25, 10.35 Т/с “Морские дьяволы. Полярный конвой”. (16+).
13.25 “Чрезвычайное происшествие”. (16+).
14.00 “Место встречи”. (16+).
16.45 “За гранью”. (16+).
17.50 “ДНК”. (16+).
20.00 Т/с “Скорая помощь”. (16+).
22.15 Т/с “Хозяин”. (16+).
0.35 “Мы и наука. Наука и мы”. (12+).
1.40 Рассказы из русской истории. Владимир Мединский. “Екатерина II. Империя расширяется”. (12+).
2.40 Х/ф “Поздняя любовь". (12+).

НТВ

Четверг, 26 ноября
6.00, 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 0.20 Сегодня.
6.25 “Утро. Самое лучшее”. (16+).
8.25, 10.35 Т/с “Морские дьяволы. Полярный конвой”. (16+).
11.05 Т/с “Морские дьяволы. Вектор атаки”. (16+).
13.25 “Чрезвычайное происшествие”. (16+).
14.00 “Место встречи”. (16+).
16.45 “За гранью”. (16+).
17.50 “ДНК”. (16+).
20.00 Т/с “Скорая помощь”. (16+).
22.15 Т/с “Хозяин”. (16+).

НТВ

Пятница, 27 ноября
6.00, 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня.
6.25 “Утро. Самое лучшее”. (16+).
8.25 “Мои университеты. Будущее за настоящим”. (6+).
9.25 “Человек в праве”. (16+).
10.35 “Первая передача”. (16+).
11.10 Т/с “Морские дьяволы. Вектор атаки”. (16+).
13.25 “Чрезвычайное происшествие”. (16+).
14.00 “Место встречи”. (16+).
16.50 “ДНК”. (16+).
17.55 “Жди меня”. (16+).
20.00 Т/с “Скорая помощь”. (16+).
22.15 Т/с “Хозяин”.

НТВ

Суббота, 28 ноября
6.00 “Жди меня”.
6.55 “Первая передача”.
7.25 “Смотр”. (16+).
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня.
8.20 “Поедем, поедим!” (16+).
9.20 “Едим дома”.
10.20 “Главная дорога”.
11.00 “Живая еда”.
12.00 “Квартирный вопрос”.
13.00 “Сатья”. (16+).
14.00 “Ты в деле”.
15.00 “Своя игра”.
16.20, 1.25 “ЧП. Расследование”. (16+).
17.00 “Следствие вели...” (16+).
18.00 Д/с “Криминальная Россия. Самые громкие преступления”. (16+).
19.00 “Центральное телевидение”. (16+).
20.40 “Ты не поверишь!” (16+).
22.00 “Звезды”. (16+).
23.45 “Квартирник НТВ у Маргулиса”.

НТВ

Воскресенье, 29 ноября
6.00 “Центральное телевидение”. (16+).
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня.
8.20 “У нас выигрывают!” (12+).
10.20 “Цифровые расследования”. (16+).
11.00 “Чудо техники”. (12+).
12.00 “Дачный ответ”.
13.00 “НашПотребНадзор”. (16+).
14.00 “Однажды...” (16+).
15.00 “Своя игра”.
16.20 “Человек в праве”. (16+).
17.00, 5.15 “Скандалы. Интриги. Расследования”. (16+).
18.00 “Новые русские сенсации”. (16+).
19.00 Итоги недели.
20.20 Шоу “Аватар”. (12+).
23.25 “Звезды сошлись”. (16+).
1.00 “Основано на реальных событиях”.

ЧАҒЫРЫШ КАМПАНИЈАСЫ

Дағыстанда пајыз чағырышы: Дәрбәнддән даһа 32 әскәр көндәрилиб

Республикада чағырыш кампанијасы сон мәрһәләјә гәдәм гојур. Нојабрын 9-да 13 әскәр Дәрбәнддән топланыш мәнтәгәсинә јола дүшүб. Нојабрын 10-да даһа 19 әскәр хидмәтә јола салыныб.

Дағыстанда 1 октјабрда башлајан 2026-чы ил пајыз чағырышы кампанијасы баша чатмаг үзрәдир. Дәрбәнддә, Дәрбәнд рајонунда вә Дағыстанскије Огнидә көндәришләр һәрби комиссарлығын мүәјјән етдији чәдвәлә ујғун олараг давам едир.

Мәрасимсиз, лакин истиганлы шәкилдә 9 нојабрда Дәрбәнддәки чағырыш мәркәзиндән топланыш мәнтәгәсинә 13 әскәр көндәрилиб. Пајыз өз дүзәлишләрини кәтирди: тәдбирин тәнтәнәли һиссәси ләғв едилди вә јоласалма мәрасими һәмишәки кими давам етди. Гоһумлар вә достлар кәләчәк әскәрләри дәстәкләмәк үчүн кәлдиләр, лакин рәсми чыхышлар вә вида чыхышлары гысалдылды. Буна бахмајараг, атмосфер исти вә инсанпәрвәр галды: валидејнләр оғулларыны гучагладылар вә сон тәлиматлар вердиләр.

Бу кәнчләр үчүн јени бир фәсил башлајыр - Русија Силаһлы Гүввәләриндә бир ил мәчбури һәрби хидмәт. Нојабрын 10-да Дәрбәнддән 19 нәфәрдән ибарәт даһа бир груп јени әскәр јола дүшдү. Ишә гәбул мәркәзиндә Һәрби Комиссар Кудрат Гасратов, Чағырыша Һазырлыг Шөбәсинин рәиси Зураб Сүлејманов, Рајон Администрасијасынын Чағырыш Шөбәсинин рәис мүавини Әһмәд Гурбанәлијев вә ХһЕ иштиракчысы Мәһәммәд Мәһәммәдов иштирак едирди. Онларын һәр биринин кәнчләр үчүн хүсуси сөзләри вар иди - лазымсыз тәмтәраг олмадан, лакин гаршыда нәләрин олдуғуну анлајараг. Һәрби Комиссар Кудрат Гасратов шәхси инкишафа вә кишилик инкишафына вурғу етди: «Орду садәчә конститусија вәзифәсини јеринә јетирмәкдән даһа чох шејдир. Бу, оғланларын гәрарларына көрә мәсулијјәт дашыја билән кишиләрә чеврилдији бир мәкандыр. Вахт итирмәјин: һәрби ихтисасыныза јијәлənин вә интизамы мәнимсәјин. Хидмәт илләри тез кечәчәк, амма бу тәчрүбә әбәди олараг сизинлә галачаг».

Чағырыша Һазырлыг Шөбәсинин рәиси Зураб Сүлејманов аиләни дәстәкләмәјин вә евлә әлагәни горумағын вачиблијини вурғулады: «Сизин арханызда күчүнү вә руһуну сизә һәср едән аиләләриниз вар. Инди бу тәрбијәлә лајиг олдуғунузу сүбут етмәк сизин нөвбәниздир. Гајыдышыныза гәдәр олан күнләри сајмајын, һәр күндән даһа јахшы олмаг үчүн истифадә един». Чағырыш Шөбәсинин рәис көмәкчиси Әһмәд Курбалијев практик, күндәлик мәсләһәтләр верди: «Өзүнүзә вә сағламлығыныза диггәт јетирин - бу, әскәрин ән дәјәрли сәрвәтидир. Низамнамәјә әмәл един, амма инсанлығынызы итирмәјин. Унутмајын: ордудакы ән јахшы вә ән садиг јолдаш чәтин анларда сизә дәстәк олмаға һазыр олан биридир. Вә унутмајын ки, бәзән ананыза едилән бир телефон зәнки истәнилән дәрмандан даһа јахшы шәфа верә биләр». Хүсуси Һәрби Даирәнин иштиракчысы Мәһәммәд Мәһәммәдов һәр бир чағырышчы үчүн фајдалы ола биләчәк бир тәчрүбәни бөлүшдү: «Мән буну сизә ади бир вәтәндаш кими дејил, әсл сынаглардан кечмиш бири кими дејирәм». Орду сизә садә шејләри гијмәтләндирмәји өјрәдир: јолдашын етибарыны, башынызын үстүндә бир дамы вә бол јемәк. Командирләринизи динләјин, амма һәмишә өзүнүз үчүн дүшүнүн. Инди етибарлы вә садиг јолдаш олмағын садәчә сөзләрдән даһа чох шеј ифадә етдији бир замандыр. Бу, зәрурәтдир.

«Бир-биринизә јахшы бахын». Ишләр плана ујғун олараг давам едир. Хатырладаг ки, Дәрбәнд, Дәрбәнд рајону вә Дағыстан Огни үчүн пајыз чағырыш тапшырығы 235 нәфәрдир: Дәрбәнд шәһәри үчүн 95, рајон үчүн 105 вә Дағыстан Огниси үчүн 35 нәфәр. Һазыркы темпә әсасән, 30 ијун 2026-чы илдә мөһләт мүддәти битән тәләбәләрин сајы сајәсиндә план јеринә јетириләчәк вә бәлкә дә артыгламасы илә јеринә јетириләчәк.

Дәрбәнддә пајыз чағырыш кампанијасы 8 октјабрда башлады. Бу кенишмигјаслы сәјин мәнтиги сонлуғу јахынлашыр. Пајыз чағырышы заманы Дәрбәнд, Дәрбәнд рајону вә Дағыстан Огнисиндән үмумиликдә јүзләрлә кәнч әскәр чәлб олуначаг. Республика сәвиҹҹәсиндә чағырыш вәзиҹҹәти Дағыстан рәһбәри Фјодор Шукин тәрәфиндән шәхсән изләнилир. Октјабрын сонунда о, Республика Чағырыш Комиссијасы вә Оператив Гәрарқаһын биркә ичласыны кечирди вә гејд етди ки, һәрби чағырыш офисләринин иши тәсдиг едилмиш чәдвәлә ујғун олараг, һеч бир фасилә вә ја позунту олмадан давам едир. Бу ил 285 нәфәр сүрүчүлүк дә дахил олмагла, һәрби-техники пешәләр үзрә тәлим кечмәк үчүн ДОСААФ-а көндәрилибләр. 2026-чы илин октјабр ајындан декабр ајына гәдәр 1996-2008-чи илләр арасында анадан олан Дағыстан вәтәндашлары Силаһлы Гүввәләрә көндәриләчәкләр.

Чағырыш мүддәти ејни олараг галыр - 12 ај. Чағырышчыларын хүсуси һәрби әмәлиҹҹатлара чәлб олунмаҹағыны вә јени Русија әразиләринә көндәрилмәјәчәјини вурғуламаг вачибдир. «Дәрбәнд» гәзетинин редаксија һејәти јени әскәрләрә чансағлығы, садиг јолдашлар вә евә сағ-саламат гајытмағы арзулајыр. Хидмәтләри шәрәфли олсун вә аиләләри вә достлары онлары јеткинләшдикчә вә јеткинләшдикчә евдә көзләсинләр.

Садиг јолдашлар вә сағ-саламат евә гајытмаг. Хидмәтиниз шәрәфли олсун вә аиләниз вә достларыныз јеткинләшиб бөјүдүҹүнүз мүддәтдә сизи евдә көзләсинләр.

Садиг јолдашлар вә сағ-саламат евә гајытмаг. Хидмәтиниз шәрәфли олсун вә аиләниз вә достларыныз јеткинләшиб бөјүдүҹүнүз мүддәтдә сизи евдә көзләсинләр.

А.Мәммәдова

ЧӘМИЈЈӘТ

Сөз Көрпүсү: Дағыстанда мигрант ушаглар мәктәбләри илә ејни дилдә данышмағы нечә өјрәнирләр

Бир ил әввәл аиләси илә гоншу өлкәдән көчән бир гыз типик Дағыстан мәктәбинин синиф отағында отурур. Илк бир нечә ај әрзиндә о, сәһв тәләффүз олунмагдан вә ја күлүнч вәзиҹҹәтә душмәкдән горхараг рус дилиндә бир кәлмә дә демәјә чәтинлик чәкәрәк әлини чәтинликлә галдырырды. Бу күн исә әдәбиҹҹат дәрсиндә учадан охујур. Һәлә тез дејил, амма инамла. Онун һекајәси истисна дејил, даһа бөјүк бир просесин бир һиссәсидир: кетдикчә Дағыстан мәктәбләри мигрант мәншәли ушаглара тәһсил верир вә систем тәдричән онлары динләмәји өјрәнир.

Ушаг үчүн көчмәк икигат стресдир: јени бир өлкә, јени гајдалар вә код кими сәсләнән бир дил. Хүсусилә евдә ана дили данышылдыгда чәтиндир, лакин мәктәбдә ушаглардан дәрһал рус дилинә кечмәк тәләб олунур. Мүәллимләр гејд едирләр ки, бир чох ушағын рус дили билији јаш нормасына ујғун кәлмир вә бу, онларын академик көстәричиләринә бирбаша тәсир көстәрир. Лакин проблем тәкчә грамматикада дејил. Бу, һәм дә мәдәни бир коддур: таныш үнсиҹҹәт формалары, жестләр вә интонасијалар фәргли шәкилдә гәбул едилә биләр вә ушаг истәмәдән "фәргли" көрүнүр.

Дағыстанда, бөјүкләрә вә коллектив нормалара һөрмәт мәдәниҹҹәтинин әнәнәви олараг күчлү олдуғу бир јердә, бөјүкләр көмәк едәрсә, бу бошлуғу даһа тез арадан галдырмаг олар. Бәзи мәктәбләрдә артыг даһа јахын мүнасибәтләри тәшвиг едән тәчрүбәләр мөвчуддур: кичик групларда әлавә рус дили дәрсләри вә лүғәтин диктә јолу илә дејил, һәрәкәт вә емосјалар васитәсилә өјрәнилдији ојун әсаслы форматлар.

Дағыстанын өзүнәмәхсуслуғу чәмиҹҹәтин структурундадыр: тарихән бурада онларла етник груп јашајыб вә бир чох аиләнин мәдәниҹҹәтләрарасы гаршылыглы әлагә тәчрүбәси вар. Бундан тәмәл кими истифадә етмәк олар: гонагпәрвәрлик әнәнәләри, дикәр мәдәниҹҹәтләрә һөрмәт вә гаршылыглы јардым мәктәб тәчрүбәләри үчүн тәбии тәмәлә чеврилир. Мәсәлән, һәр синифин бир етник групун мәдәниҹҹәти һаггында мини тәгдимат һазырладығы мөвзу һәфтәләри ушаглара «башгасынын» «јад» олмадығыны көрмәјә көмәк едир.

Сон заманлар мигрант ушаглар јалныз рус дили имтаһанындан кечдикдән сонра рус мәктәбләринә гәбул едилә билирләр. Бу, садәчә бир формаллыг дејил, ушағын һарада дәстәјә еһтијаҹы олдуғуну дәрһал мүәјјән етмәјә көмәк едән вә мүәллимин садә тәлиматларыны белә баша дүшә билмәјәчәк вәзиҹҹәтдә галмаларынын гаршысыны алан бир васитәдир.

Онлар академик грамматика јох, практик бачарыглар јохлајырлар ки, бунлар олмадан дәрсләр чәтин оларды. әввәлчә динләм-анлама јохланылыр. Ушаға гыса мәтн охунур вә ја шифаһи тапшырыг верилир («Мәнә мәктәбә кедән оғланын шәклини көстәр», «Гырмызы гәләм көтүр вә дәфтәрин сағына гој»). Бу, онларын рус нитгинин ахышыны нә дәрәчәдә јахшы баша дүшдүјүнү көстәрир. һәмчинин, онлар әсас лүғәт еһтијатларыны вә көндәлик ифадәләри јохлајырлар. «Адын нәдир?», «Буфет һарададыр?» вә «Дүнән нә етдин?» кими суаллар ушағын көмәк истәјә вә ја баша дүшмәдикләрини изаһ едә билиб-билмәдијини гијмәтләндирмәјә көмәк едир. Онлар һәмчинин садә грамматик структуралар гура билиб-билмәдикләрини дә гијмәтләндирирләр. Онлар шакирдләрдән фелләри бирләшдирмәләрини истәмирләр, лакин чүмләләр гура билиб-билмәдикләрини јохлајырлар: «Сусамышам», «Бу мәним дәфтәримдир», «Голум ағрыјыр». Чох вахт бир нечә сөз охумаг, адларыны, рәгәмләрини вә садә сөзләри јазмаг, онларын сонракы өјрәнмә үчүн төмәлинин олуб-олмадығыны мүәјјән етмәк үчүн кифајәтдир.

Тестин әсас мәгсәди шакирдләри ајырмаг дејил, ресурслары дүзкүн бөлүшдүрмәк вә академик уғурсузлугларын гаршысыны алмагдыр. Әкәр ушаг садә тәлиматлары ешитмә габилиҹҹәти илә баша дүшә билмирсә, јахшы габилиҹҹәтләри олса белә, бүтүн фәнләрдән тез бир заманда керидә галачаг. Тест буну еркән мәрһәләдә мүәјјән етмәјә көмәк едир. Нәтичәләр харичи дил кими рус дили үзрә интенсив курсун, әлавә кичик груп дәрсләринин вә ја әввәлчә репетиторлуғун кифајәт олуб-олмадығыны мүәјјән едир.

Бундан әлавә, ушаг ондан нә көзләнилдијини баша дүшдүкдә, даһа тез ујғунлашыр вә өзләрини даһа инамлы һисс едирләр. әввәлдән дәстәк онлара сәһв горхусуну дәф етмәјә вә синифдә даһа фәал иштирак етмәјә көмәк едир. Ән әсасы исә, рус дили ријазиҹҹат, биолоҝија вә тарихи өјрәнмәк үчүн «васитәдир». Әкәр ушаг бу васитәләрә јијәләнмәсә, истедадлы олса белә, бу фәнләр үзрә биликләри зәифләјәчәк.

Тестин мәктәбин өзү үчүн дә мүәјјән фајдалары вар. Мәктәб нә гәдәр ушағын дил дәстәјинә еһтијаҹы олдуғуну әввәлчәдән анлајыр вә саатлар ајыра вә мүтәхәссисләр тапа биләр. Дил анлашылмазлыглары чох вахт ушаглар арасында анлашылмазлыглара сәбәб олур. Ушаг нитгини нә гәдәр тез өјрәнмәјә башлајырса, зоракылыға вә төчрид олунма еһтималы бир о гәдәр аз олар. Тест нәтичәләри мүәллимләрә әввәлчәдән стратеҝија һазырламаға имкан верир: бәзиләри үчүн дәстәк илә ади синиф отағына интеграсија кифајәт едәчәк, дикәрләри исә илк бир нечә ај әрзиндә ајрыча рус дили програмы тәләб едәчәк.

Аиләләрин ејни вахтда бир нечә дилдә данышдығы Дағыстанда мигрантларын ушаглары артыг вачиб бачарыға - дилләр арасында кечид етмәк габилиҹҹәтинә маликдирләр. Тест бу ресурсу мүәјјән етмәјә вә онун үзәриндә ишләмәјә көмәк едир: мәсәлән, лүғәт вә грамматиканы тез бир заманда мәнимсәмәк үчүн ушағын ана дили илә рус дили арасындакы параллелләрдән истифадә етмәклә.

Бундан әлавә, чохмилләтли бир мүһитдә ајырмаг әвәзинә бирләшдирән тәчрүбәләр хүсусилә дәјәрләндирилир: ушагларын өз мәдәниҹҹәтләри һаггында данышдыглары биркә лајиһәләр, мөвзу һәфтәләри вә дил ојунлары. Бурада тест башланғыч нөгтәсинә чеврилир: ушаг өзүнү «керидә» һисс етмәмәси, әксинә ирәлиләјишини көрмәси үчүн башланғыч сәвиҹҹәсини көстәрир.

Тест «кечмә имтаһаны» дејил, диагностикадыр. Онун мәгсәди ушағын һансы дәстәјә еһтијаҹы олдуғуну мүәјјән етмәк вә она рәһат бир темпдә өјрәнмәк шансы вермәкдир. Бир чох аилә үчүн бу, нәләрә диггәт јетирмәли олдуғуну әввәлчәдән анламаг вә мәктәбин илк күнүнүн даһа аз стресли олмасыны тәмин етмәк үчүн һазырлашмаға башламаг үчүн бир фүрсәтдир.

Мигрант ушагларын мәктәбә ујғунлашдырылмасы бирдәфәлик һадисә дејил, һәм методолоҝијанын, һәм дә инсан амилинин вачиб олдуғу күндәлик бир просесдир. Уғурлу нүмунәләр көстәрир ки, мәктәб ушаға проблем кими дејил, бир ресурс кими бахдыгда, бөјүкләр садә шејләрә - изаһ етмәјә, нүмајиш етдирмәјә вә дәстәкләмәјә вахт ајырмаға һазыр олдугда, ушаглар данышмаға, чаваб вермәјә вә иштирак етмәјә башлајырлар. Бә сонра «һамымыз ејни дилдә данышырыг» ифадәси абстраксија олмагдан чыхыр вә мәктәб күнүнүн реаллығына чеврилир.

К.Бабајева

ТӘҺСИЛ

МҮӘЛЛИМИМ ҺАГГЫНДА ХАТИРӘЛӘР

Дәрбәнд рајонунун мүһүм тәһсил мәркәзләриндән бири олан Муғарты кәнд орта мәктәби, Чәнуби Дағыстанда маарифчилијин совет дөврү инкишафына көк салмышдыр. Мәктәбин тарихи, рајонун гәдим дағәтәји јашајыш мәнтәгәләриндән бири олан Муғарты кәндинин өзүнүн инкишафы илә ајрылмаз шәкилдә бағлыдыр.

Мәктәбин мүасир дөврү, кәндин көркәмли сакини, ады доғма јурд гаршысындакы хидмәтләринә көрә мүәссисәнин адында әбәдиләшдирилмиш Ағамирзә Әһмәдовун адынын мәктәбә верилмәси илә әламәтдардыр. Дәрбәнд рајонунун әксәр кәнд мәктәбләри кими, Муғартыдакы тәһсил мүәссисәси дә XX әсрин биринчи јарысында ибтидаи, једдииллик, даһа сонра исә орта мәктәб статусунда фәалијјәтә башламыш, дағәтәји әразиләрдә савадсызлығын арадан галдырылмасына көмәк етмишдир.

Мәктәбдә 30-дан чох ихтисаслы фәнн мүәллими чалышыр. Тәдрис мүасир Русија стандартларына ујғун апарылыр, мәктәбин дөвләт тәрәфиндән тәсдиг едилмиш лисензијасы вар.

Кечмишдә әтраф кәндләрдән ушаглар орта тәһсил алмаг үчүн Муғарты кәндинә кәлирдиләр. Мәктәб бүтүн рајон үзрә танынырды.

Муғарты мәктәби тарихи олараг бүтүн әтраф әразн үчүн дајаг тәһсил мәркәзи олмуш, гоншу кәндләрдән ушаглар тәһсил алмаг үчүн бура топлашмышдыр.

Дәрбәнд рајонунун бир чох кичик вә ја чәтин әлчатан дағәтәји кәндләриндә јалныз ибтидаи мәктәбләрин 1-4-чү синифләр олдуғу совет илләриндә, мәһз Муғарты мәктәби там орта тәһсил верирди. **Нијә Муғарты мәктәби бүтүн рајонда әкс-сәда салырды?** Дајаг мәктәб статусу о демәк иди ки, бура күчлү, идејалы педагоглар көндәрилирди, мадди-техники базасы китаблар, тәдрис вәсаитләри исә даһа фәал шәкилдә формалашырды. Гоншу јашајыш мәнтәгәләриндән Митәһи, Рүкәл, Камах, Билһәди, Зидјан, Һимејди вә дикәр јахын кәндләрдән кәлән кәнчләр орта тәһсил алмаг үчүн

Муғартыја пијада вә ја автомобил јолу илә кетмәјә мәчбур олурдулар. Мәктәб чидди интизамы вә јүксәк һазырлыг сәвијјәси илә фәргләнирди. Мәһз бурада орта тәһил алан мәзунлар сонрадан мүәллим, һәким, мүһәндис вә саирә ихтисаслара јиҹәләнирдиләр. Мәктәбин шөһрәтини јарадан мүәллимләримин адларыны бу күнә кими онун мәзунларынын хатирәсиндән силинмир. Мәктәбин директор Иззәт мүәллим әла тарихчи вә мәктәб рәһбәри иди. Онун сајәсиндә биз орада јахшы тәһсил алырдыг. Мусаев Иззәт Һачымәмәд оғлу танынмыш ичтимаи хадим, тәсәррүфат рәһбәри, Дағыстанын "Әмәкдар Мүәллими", ССРИ Халг Маарифи Әлачысы, тарих елмләри намизәди, 1930-чу илдә Муғарты кәндиндә кәндли аиләсиндә анадан олуб. Дәрбәнд Педагожи Мәктәбини битириб вә Муғарты кәндиндә мүәллим ишләјиб. 1947-чи илдә Азәрбајчан Дөвләт Педагожи Институтунун тарих факүлтәсинә дахил олуб вә 1952-чи илдә битириб. Дағыстанын Дәрбәнд рајонунун ичтимаи һәјатында фәал иштирак едиб. Ачыг мәтбуатда 50-дән чох елми әсәри дәрч олунуб. Чохсајлы фәхри фәрман вә тәшәккүрнамәләрә лајиг көрүлүб. Бу инсанын шәхсијјәтинин мигјасы, онун гыса вә парлаг һәјаты чәми (55 ил) бөјүк һөрмәт вә етимад газаныб.

Онун шакирдләринин Иззәт-мүәллим һаггында хатирәләри Муғарты мәктәбинин кәләчәк зијалылары јетишдирдији, мүәллим вә директорун нүфузунун данылмаз олдуғу бир дөврүн дәјәрли шаһидлијидир.

Дағыстанда вә Азәрбајчанда мүәллим сөзүнә һөрмәтлә јанашмаг һәмишә ән јүксәк етираф әламәти олуб. Директор-тарихчинин шакирдләриндә биликә олан бу һәвәси ојада билмәси, онларын али мәктәбләрә уғурла гәбул олунмасы онун шәхсијјәтинин бөјүк мигјасыны вә тәдрисинин ән јүксәк сәвијјәсини көстәрир. Мәним јолум Муғарты мәктәбинин мәзуну олараг Бакыдакы али мәктәбә кетмәјим, о дөврүн Чәнуби Дағыстанын мәгсәдјөнлү кәнчләри үчүн классик бир маршрут иди. Бу, мәктәбин дәрин, фундаментал биликләр вердијини вә шәһәр абитуриентләри илә бәрабәр рәгабәт апармаға имкан вердијини тәсдигләјир.

Иззәт-мүәллим вә Муғарты педагожи коллективи садәчә орта тәһсил вермирди, онлар дәрин һуманитар дүшүнчә, гүсурсуз дил савадлылығы вә кениш дүнјакөрүшү формалашдырырдылар. Иззәт мүәллимин натиглик габилијјәти, тарихин дәрин биликләри биз шакирдләри руһландырырды. Онун дәрсини билмәдән мәктәбә кетсәк, утанардыг.

Мүәллимә белә мүнасибәт онун педагожи истедадынын ән јүксәк етирафыдыр. Шакирдләр пис гијмәт горхусундан дејил, педагогун шәхсијјәтинә дәрин һөрмәтдән вә онун биликсизлијиндән мәјус етмә горхусундан дәрсә кедәндә, тәһсилин әсл сећр-чаду будур. Иззәт-мүәллимдә әсл маарифчинин надир харизмасы варды. Онун натиглик мәһарәти тарих дәрсләрини тарихләрин чансыхычы әзбәрләнмәсиндән чанлы, чәлбедичи һекајәләрә чевирирди. Мәһз бу руһландырычы нүмунә, сөз сәнәти вә

кечмишин дәрин тәһлили, көрүнүр, сизин үчүн кәләчәк журналистика пешәсинин тәмәлини гојуб. Ахы, јахшы журналист, јахшы тарихчи кими, сөзлә чәлб етмәји бачармалы, һәгигәти ахтармалы вә сәбәб-нәтичә әлагәләрини анламалыдыр. Мән өзүмдә Муғарты мәктәбинин гызыл дөврүнүн чанлы хатирәсини дашыјырам. Белә хатирәләр һәм кәндин өзү, һәм дә доғма мәктәбләринин нүфузунун кимин үзәриндә дајандығыны билмәси вачиб олан индики нәсилдән өтрү бөјүк дәјәрдир. Сонра Иззәт мүәллим Азәрбајчана көчдү. Бакыда Билик Чәмијјәтиндә мүһазирәчи ишләди. Онун Бакыда Үмумиттифаг Билик Чәмијјәтиндәки сонракы фәалијјәти онун мигјасы илә тамамилә мәнтиги бир давам иди. Совет илләриндә Билик чәмијјәтинин мүһазирәчиләри маариф елитасы иди. Ора јалныз ән јахшыларын ән јахшылары феноменал енсиклопедик билијә, гүсурсуз диксијаја вә мәктәб дәрсләриндә сизи һејран едән о күчлү натиглик һәдијјәсинә саһиб инсанлар сечилирди. Иззәт-мүәллим дөвләт сәвијјәсиндә елмә марағы јенидән аловландырараг, бөјүк аудиторијалара тарихдән мүһазирәләр охујурду. Иззәт Һачымәммәд оғлу Мусајев Чәнуби Дағыстанын вә Азәрбајчанын маариф тарихинә гызыл һәрфләрлә јазылмыш бир аддыр.

Муғарты торпағы она күч верди, о бу дәрин биликләри вә натиглик һәвәсини бизә өтүрдү, биз исә онун доғма универсситетини битирәрәк, Азәрбајчанын медиа мәканында чалышдыг

Иззәт мүәллим кими мүәллимләр кәнд ушагларынын һәјат јолларыны дәјишәрәк, онлара ән јахшы али мәктәбләрин вә пајтахтларын гапыларыны ачырдылар. Дәрсләринә вә фәннә олан бу ећтирам һиссини һәлә дә хатырламамыз онун мүәллимлик истедадынын ән јахшы абидәсидир. Муғарты там орта мәктәбинә кедән јолун Иззәт Мусајевин адыны дашымасы мәни севиндирир. Бу, һејрәтамиз вә әдаләтли тарихи давамлылыгдыр. Муғарты мәктәбинә кедән, ушаглары биликләринә апаран әсас күчәнин инди рәсми ораг Иззәт Мусајевин адыны дашымасы дәрин мәна кәсб едир.

Һәр сәһәр кәнд кәнчләринин јени нәсилләри әфсанәви директорларынын күчәси илә дәрсләрә кедирләр. Ушаглара бөјүк дүнјаја, елмә вә мәдәнијјәтә јол ачмаға һәјатыны һәср етмиш инсан, инди өзү бу јол олмушдур.

Онун шакирди вә журналист кими мәним үчүн бу, хүсуси бир гүрурдур. Ахы, һәр дәфә ағлымда вә ја көзләримлә доғма Муғартыја гајытдыгда көрүрәм ки, Иззәт мүәллимин иши унудулмајыб, онун ады исә доғма дијарын чоғрафијасына вә тарихинә әбәди дахил олуб. Символикдир ки, мәктәбин һазырки директору, Рәфима Нәсрәддиновна да бизим әфсанәви директорумуз Иззәт мүәллим кими тарихчидир. Муғартыда күчлү һуманитар мәктәбин тарихи давамлылығы давам едир.

ИШЫГЛЫ ХАТИРӘНИН ИЗИ ИЛӘ
(Дағыстанын әмәкдар мүәллими, тарих елмләри намизәди Иззәт Мусајевин хатирәсинә)

Бир тарих јазмышды өмүр китабын,
Дәрбәндин һөрмәтли, шанлы инсаны.
Биз ондан өјрәндик елмин савабын,
Нура гәрг ејләди о, һәр бир чаны.

Мүәллим адына учалыг верди,
Шакирдә пајлады ата мећрини.
Билик дүнјасыны бизә көстәрди,
Ачды тарихләрин кизли сећрини.

Елә бир ешг илә дәрс анладарды,
Һејранлыг ахарды һәр кәлмәсиндән.
Һазырсыз кәләнләр хәчаләт чәкәрди,
Утанарды онун нурлу сәсиндән.

Нә горху, нә һүркү... бир һөрмәт иди,
Бизи утандыран о саф әмәји.
Онун һәр бир дәрси бир һикмәт иди,
Шакирдә бағланан бөјүк үрәји.

Бакыда Биликлә учалды сәси,
Елмин чырағыны сөнмәјә гојмады.
Гәлбиндә јашады вәтән севкиси,
Һәјатдан, елмдән һеч вахт дојмады.

Әлли беш иллик бир өмүр пајында,
Дәрин из бурахды кечдији јоллар.
Инди хатирәси көнүл сарајында,
Ону ећтирамла јад едир достлар.

Руһун шад олсун, еј бөјүк инсан,
Ата мәһәббәтин гәлбимиздәдир.
Сән бизә бәхш етдин нурлу бир дөвран,
Әзиз хатирән һәр ан бизимләдир.

Рүстәм БАҺЛУЛЗАДӘ,

МӘНИМ ШӘҺӘРИМ

ДӘРБӘНДДӘ МИРЗӘ КАЗЫМ БӘЈ КҮЧӘСИ

Мирзә Казым бәј дөнкәсинин пијада зонасы Хошбәхт инсанлар күчәси адланыр. Онун узунлуғу чәми 340 метрдир. Бу дөнкәдә Дәрбәнд сакинләрини вә шәһәрин гонагларыны даим чәлб едән көзәл бир арт-мәкан јарадылыб.

Мирзә Казым бәј дөнкәсинин јенидәнгурулмасы 2019-чу илдә һәјата кечирилиб. О, тамамилә пијада зонасына чеврилиб, бурада дөшәмә дашлары плитәләр дөшәниб вә бүтүн евләр бәрпа олунуб. Мирзә Казым бәј дөнкәсиндә инсанларын динчәлә биләчәји көшкләр вә отурачагларын гурашдырылдығы чохлу јашыллыглар вар. Әтрафдакы евләрдә чохлу кичик кафеләр фәалијјәт көстәрир. Бу мәканы Хошбәхт инсанлар күчәси адландырмаг идејасы кифајәт гәдәр уғурлудур. Дөнкәнин сәкисиндә инсанларын достлуғуна һәср олунмуш абидә ачылыб. Абидәдә бирликдә чај ичән үч динин — Ислам, Иудаизм вә Христианлығын нүмајәндәләри тәсвир олунуб.

Мирзә Казым бәј дөнкәсинин ичтимаи һәјатынын мәркәзи Ленин вә Тағыјев күчәләри арасындакы һиссәдир. Бурада бөјүк Пассаж мағазасы, һәмчинин Азәрбајчан Драм Театры јерләшир. Совет дөврүндә бу јердә Родина кинотеатры вар иди. Онилликләр әрзиндә Дәрбәнд сакинләри шәһәр хәбәрләрини мүзакирә етмәк үчүн бу кинотеатрын вә Пассаж мағазасынын јахынлығында топлашырдылар.

Пассаж мағазасы Дәрбәндин мемарлыг абидәсидир. Пассаж бинасынын тәмәли 1916-чы илдә гојулса да, Ингилаб вә Вәтәндаш мүһарибәси һадисәләри сәбәбиндән тикинти узаныб. Бина јалныз 1926-чы илдә тамамланыб. Һазырда бурада сувенирләр, халчалар вә туристләр үчүн мараглы олан дикәр әшјаларын сатылдығы мағазалар јерләшир.

ХОШБӘХТ ИНСАНЛАР КҮЧӘСИ

Дәрбәндин гәлбиндә көзәл бир јер вар,
Ады Казым бәјдир, өзү бәхтијар.
Сакинләр чағырыр ону һәр заман:
Хошбәхт инсанларын күчәси инан!

Азәрбајчан Театры бу јола бәзәк,
Сәнәт очағыдыр, дөјүнән үрәк.
Парклар, кафеләр һәр јана нур сачыр,
Кәләп һәр инсанын гәлбини ачыр.

Һәм јерли сакинләр, һәм дә гонаглар,
Бурда севинчләрлә долуб-дашанлар.
Һәр кәс бу күчәни чох севир, әзиз,
Бура бир севкидир, санки бир дәниз.

Бурда унудулур гәм-гүссә, кәдәр,
Күлүшләр, севинчләр дүнјаја дәјәр.
Дәрбәндин ән исти, доғма кушәси,
Хошбәхт инсанларын хош тамашасы!

Рүстәм БӘҺЛУЛЗАДӘ

СОЦИАЛЬНЫЕ ЛЬГОТЫ И ГАРАНТИИ

- Возможность быстрого приобретения жилья за счет Минобороны России через накопительно-ипотечную систему
- Служебное жилье или компенсация за найм жилья
- Бесплатное обследование, лечение и реабилитация в военно-медицинских учреждениях
- Страхование жизни и здоровья за счет федерального бюджета
- Право на льготную пенсию после 20 лет службы
- Статус ветерана боевых действий и соответствующие льготы
- Прекращение кредитных обязательств (списание долгов) на сумму до 10 млн. руб.
- Бюджетные места для обучения детей в вузах
- Предоставление академического отпуска студентам гражданских вузов и сузов, заключившим контракт о прохождении военной службы в войсках БпС
- Бесплатный отдых детей в летних оздоровительных лагерях
- Дополнительные выплаты, льготы и гарантии для военнослужащих по контракту от Республики Дагестан и муниципальных образований
- Поступление в вузы вне конкурса на бюджетной основе для получения различных уровней образования (магистратура и аспирантура)
- Сохранение рабочих мест до окончания военной службы по контракту

ТЕБЯ НАУЧАТ

- Ремонтировать беспилотные системы – схемотехника, пайка, работа с приборами, анализирующими показатели электрических цепей, антенн и т.д.
- Настраивать и программировать беспилотные системы, программировать на базовом уровне, работать в сфере 3D- моделирования и 3D-печати с помощью специализированного программного обеспечения
- Пилотировать беспилотные системы различных типов – воздушные (как мультироторные, так и самолетного типа), наземные, надводные и подводные
- Работать с коммерческими БПЛА – прошивка, настройка, обслуживание, ремонт
- Строить IP-сети, выстраивать радиосвязь
- Разбираться в топографических картах
- Знать инженерное дело, работать с боеприпасами и взрывчатыми веществами
- Управлять транспортными средствами

ОСОБЕННОСТИ ПРОХОЖДЕНИЯ СЛУЖБЫ

- Прохождение военной службы исключительно на должностях, связанных с применением беспилотных систем
- Прохождение специальной подготовки по применению беспилотных систем
- Увольнение с военной службы по истечению срока контракта (по желанию военнослужащего)

8-(989)-484-69-95 | 8(8722)99-89-95

Пункт отбора в городе Махачкала, ул. Н. Гаджимагомедова, д. 1, к. 4

ВОЙСКА БЕСПИЛОТНЫХ СИСТЕМ (БпС)

СЛУЖИ ПО КОНТРАКТУ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ

povsk05.ru

ДЛЯ ПОСТУПЛЕНИЯ НА ВОЕННУЮ СЛУЖБУ ПО КОНТРАКТУ ОБРАТИТЬСЯ С ЗАЯВЛЕНИЕМ :

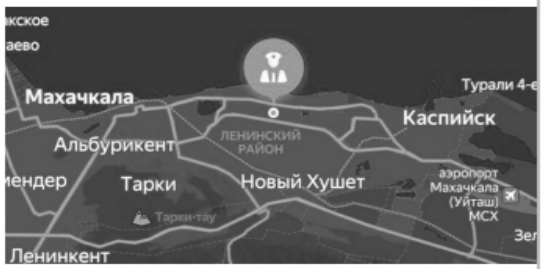
- **Лично, по телефону или через сайт** в пункт отбора или военный комиссариат

8-989-484-69-95

8(8722) 99-89-95

povsk05.ru

- через **электронный сервис** «Военная служба по контракту» на **едином портале государственных услуг** госуслуги.рф
- Адрес пункта отбора: **г. Махачкала, ул. Н.Гаджимагомедова, д. 1. к. 4**

ТРЕБОВАНИЯ К КАНДИДАТАМ

возраст от 18 лет до 45 лет

годен по состоянию здоровья

ПОСТУПИТЬ ПРОСТО!

- сдать документы в пункт отбора или военный комиссариат
- пройти собеседование с психологом в пункте отбора
- пройти медицинский осмотр в военном комиссариате
- заключить контракт в пункте отбора
- получить предписание и убыть к месту службы

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ

- автобиография и анкета
- паспорт
- военный билет (при наличии)
- свидетельства о браке и рождении детей (при наличии)
- документы об образовании

КОНТРАКТ ЗАКЛЮЧАЕТСЯ на 1 год, 3 года и 5 лет

ВЫПЛАТЫ ПРИ НАЗНАЧЕНИИ В ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ ВОЙСК БпС

400 000 руб. федеральная
500 000 руб. региональная
до 500 000 руб. муниципальная

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЕ ВЫПЛАТЫ В ЗОНЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ВОЕННОЙ ОПЕРАЦИИ

от 220 000 рублей в месяц (в зависимости от воинского звания, должности и выслуги лет)

ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ВЫПЛАТЫ ЗА ВЫПОЛНЕНИЕ БОЕВЫХ ЗАДАЧ

от 5 000 руб.
до 500 000 руб. в месяц

Особые условия контракта

Увольнение с военной службы по истечению срока контракта через 1 год (по желанию военнослужащего)

- **Прохождение военной службы исключительно на должностях, связанных с применением беспилотных систем**
- **Прохождение специальной подготовки по применению беспилотных систем (до 3 месяцев)**

СТАНЬ ГЕРОЕМ В РЕАЛЬНОЙ ЖИЗНИ! ПРИКРОЙ РОДИНУ СВОИМ КРЫЛОМ!

8-(989)-484-69-95
8(8722)99-89-95

Баш редактор
Т.Г. ӘЛӘКПӘРОВ

Мәсул катиб
А.һ.МӘММӘДОВА

Шөбә редакторлары:
К.Г.БАБАЈЕВА
Р.М. МУСАЈЕВ

Мүхбирләр:
А. МӘДӘТОВА
К. ОМАРОВА
А.МИРһӘМИДОВА
һ. АСЛАНОВ

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Министерство цифрового развития, информации и печати
ИЗДАТЕЛЬ:
ГБУ РД «Этномедиахолдинг «Дагестан»

Руководитель
ГБУ РД «Этномедиахолдинг «Дагестан»
А.М. МАГОМАЕВ
Приемная: Тел/FAX 66-00-25

ООО «Феникс-пресс»
Адрес издателя:
368430, Республика Дагестан, Шамильский район, с. Хебда, ул. Сураката Асиятилова, д.1

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ НӘШРИЈЈАТЫН ҮНВАНЫ:
368600, Дағыстан Республикасы, Дәрбәнд шәһәри, Ленин күчәси, 37
www.derbend.ru
(E-mail: gazetaderbend@mail.ru)
Телефонлар: баш редактор 89894856030, үмуми шөбә 89604204987

Гәзетин чапынын кејфијјәти барәдә мәтбәәјә мүрачиәт едә биләрсиниз.

Рабитә, информасија технолокијалары вә күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт (Роскомнадзор).
Күтләви информасија васитәләринин гејдијјаты һаггында Шәһадәтнамә
ДР үзрә рабитә, информасија технолокијалары вә Күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт идарәси.
ПИ № ТУ05-00428
21.05.2019 г.

Материалларда кедән фактлар үчүн мүәллифләр мәсулијјәт дашыјырлар. Мүәллифләрин мөвгеји илә редаксијанын мөвгеји ујғун кәлмәја биләр.

18.11. 2026.

Фактики олараг 9.30
Саат 10.00

Тираж 715

Сиф. №